

Poezija osrednjih štajerskih in prekmurskih pesnikov, rojenih po letu 1970

David Bedrač*

1.01 Izvirni znanstveni članek
UDK 821.163.6.09-1(497.4-18)

David Bedrač: Poezija osrednjih štajerskih in prekmurskih pesnikov, rojenih po letu 1970. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 86=51(2015), 2–3, str. 105–129

V razpravo so zajete poetike osrednjih štajerskih in prekmurskih pesnikov, rojenih po letu 1970: Davida Bedrača, Andreja Hočevarja, Roberta Titana Felixa, Petre Kolmančič, Aleša Štegra in Lučke Zorko. Predstavljene so nekatere poglobitve skupne značilnosti njihove poezije na ravni zunanje in notranje oblike, prikazane pa so tudi avtopoetične značilnosti s poudarkom na lirskem subjektu in prevladujočih temah.

Ključne besede: štajerski pesniki, prekmurski pesniki, avtopoetika, najsodobnejša lirika

1.01 Original Scientific Article
UDC 821.163.6.09-1(497.4-18)

David Bedrač: Poetry by the Central Styria and Prekmurje Poets Born After 1970. Review for History and Ethnography, Maribor 86=51(2015), 2–3, pp. 105–129

The treatise discusses the poetics of the central Styria and Prekmurje poets born after 1970: David Bedrač, Andrej Hočevar, Robert Titan Felix, Petra Kolmančič, Aleš Šteger and Lučka Zorko. Some primary common features of their poetry on the level of the external and the internal structure, as well as the autopoetic characteristics with the emphasis on the lyrical subject and prevailing themes are presented.

Key words: Styria poets, Prekmurje poets, autopoetics, contemporary poetry

---

* David Bedrač, Markovičeva 11, SI – 2000 Maribor, david.bedrac@guest.arnes.si

UVOD

Ob zbiranju podatkov, kateri pesniki zadoščajo izhodiščnemu raziskovalnemu kriteriju, tj. letnica rojstva od 1. 1. 1971 naprej, se je izoblikoval seznam več kot štiristo slovenskih pesnikov, od tega več kot sto za štajersko in prekmursko regijo. Da bi lahko v taki množici poetik vzpostavil ustrezne raziskovalne mehanizme, je bilo ob prvotnem branju in seznanjanju z danimi poetikami treba narediti natančno, strogo selekcijo. Za metodo zbiranja je tako sledila metoda natančnega pregleda in selekcije, pri tem pa so me vodili naslednji raziskovalni kriteriji: a) število samostojnih pesniških izdaj v obdobju 1990–2014 (najmanj ena izdaja pri uveljavljeni založbi), b) najmanj tri objave v uveljavljenih slovenskih ali tujih literarnih revijah,¹ c) kritiški odzivi (vsaj dva vidnejša kritiška zapisa v strokovni ali uveljavljeni literarni periodiki), č) morebitne prejete nagrade in zmage na pomembnejših natečajih državne ravni ter d) morebitno dosedanje vključevanje v literarnozgodovinske razprave.² S temi kriteriji se je izoblikoval seznam avtorjev, rojenih na Štajerskem oziroma v Prekmurju, ki pa je bil za to razpravo še vedno preobsežen, in sicer: David Bedrač, Sekumady Condé, Tomaž Čelig, Robert Titan Feliks, Andrej Hočevar, Tatjana Jamnik, Tomislav Kiš, Kristina Kočan, Petra Kolmančič, Simona Kopinšek, Gregor Kosi, Radharani Pernarčič, Marko Samec, Jan Šmarčan, Aleš Šteger in Lučka Zorko.

Končni seznam je tako nastal na podlagi še strožjih kriterijev, ki ob zgoraj naštetih vključujejo štiri samostojne pesniške izdaje ali več, najmanj deset objav v vidnejših literarnih revijah doma in na tujem ter najmanj pet kritiških odzivov. Tako se je izoblikoval končni seznam, in sicer: David Bedrač, Robert Titan Feliks, Andrej Hočevar, Petra Kolmančič, Aleš Šteger in Lučka Zorko. Zanje dodajam osnovne bio- in bibliografske podatke.

David Bedrač se je rodil leta 1978 na Ptujju. Izdal je šest pesniških zbirk, in sicer: *Neskončnost* (1998), *Poezija pomolov* (2002), *Pesmi iz šipe* (2006), *Centimetri sveta* (2010), *Tanka molčanja* (2013) in *Tvoj nakupovalni voziček* (2014).

---

¹ Pregledane so bile slovenske literarne revije, nekaj pesnikov pa sem zasledil tudi v nekaterih tujih revijah.

² V razpravah Irene Novak Popov, Matevža Kosa in Denisa Poniža tako od obravnavanih avtorjev najdemo Aleša Štegra.

Robert Titan Feliks se je rodil leta 1972 v Kupšincih pri Murski Soboti. Izdal je štiri pesniške zbirke, in sicer: *Pesem o dotiku* (1993), *Magnifikat* (1994), *Benedictus: psalmi* (1997) in *Knjiga o razbitem času* (2001).

Andrej Hočevar se je rodil leta 1980 v Mariboru. Izdal je pet pesniških zbirk, in sicer: *Vračanja* (2002), *Ribe in obzornice* (2005), *Pesem o koscih in podobnostih* (2007), *Privajanje na svetlobo* (2009) in *Leto brez idej* (2011).

Petra Kolmančič se je rodila leta 1974 na Ptuju. Izdala je pet pesniških zbirk, in sicer: *Luknja* (1994), *Šus v glavo* (1995), *Slina* (1999), *Uvod v poželenje* (2004) in *P(l)ast za p(l)astjo* (2014).

Aleš Šteger se je rodil leta 1973 na Ptuju. Izdal je pet pesniških zbirk, in sicer: *Šahovnice ur* (1995), *Kašmir* (1997), *Protuberance* (1999), *Knjiga reči* (2005) in *Knjiga teles* (2010).

Lučka Zorko se je rodila leta 1981 v Murski Soboti. Izdala je štiri pesniške zbirke, in sicer: *Reciklaža kosti* (2001), *Obdukcija srca: knjiga o razmldičenju* (2004), *Karavana* (2006) in *Vreščeče čeri* (2011).

KULTURNO DELOVANJE PESNIKOV

Kot za vse literarne ustvarjalce je tudi za štajerske in prekmurske pesnike, zajete v razpravo, velikega pomena, kje in v kolikšni meri so dejavni v širšem družbenem in kulturnem prostoru. Opazimo lahko, da se ob pesniški vlogi pojavljajo tudi kot organizatorji različnih kulturnih prireditev, literarnih večerov in drugih oblik manifestacij kulturnega značaja – so tudi moderatorji pesniških večerov, (so)uredniki pri raznih revijah in založbah, ukvarjajo se z literarno teorijo, kritiko itd.

Njihovo delovanje je tako mogoče zajeti v sedem večjih sklopov:

1. Obravnavani pesniki so po večini najbolj povezani z dogajanjem v Mariboru in okolici (npr. na Ptuju) – nekateri le v zgodnejših letih ustvarjanja, večina pa tudi sedaj. Njihovo pisanje je bilo tako zlasti v prvih letih uveljavljanja tesno povezano s kulturnimi prireditvami in delovanjem v okviru Študentske organizacije Univerze v Mariboru. Tam so se zbirali najprej v okviru različnih kulturnih projektov, kasneje pa so postale center delavnice kreativnega pisanja oziroma literarne delavnice³ (Bedrač 2001: 4, Flisar 2009: 3).

³ Literarne delavnice so pod različnimi okrilji, najprej Študentske organizacije Univerze v Mariboru (ŠOUM), kasneje pa založbe Litera, vodili številni literarni mentorji: Nataša Švikart, David Bedrač, Robert Titan Felix in Borut Gombač.

- Vzporedno s to dejavnostjo so potekali tudi številni kulturni tabori, literarni večeri in druge prireditve, pomembna pa je še zborniška izdaja študentske poezije in proze *Stopi na stol* (2001).⁴ Še najpomembnejše pa je postopno ustanavljanje in kasnejše uveljavljanje Študentske založbe Litera. Založba se je počasi razvijala v eno najpomembnejših na Slovenskem, njen program se je širil, a osrednje mesto je ostajalo v izdajanju izvirne avtorske poezije in proze. Čeprav se je pred leti ukinila zbirka, namenjena liriki (*Vedute*), občasno še izdajo kakšen pesniški naslov. V preteklih letih so od obravnavanih avtorjev pri založbi Litera izdali vsaj po eno pesniško zbirko: David Bedrač, Andrej Hočevar in Lučka Zorko.
2. Za prekmurski kulturni prostor predstavlja pomembno stičišče krog avtorjev, ki so se zbirali okrog revije in zbirke *Separatio* ter založbe Franc Franc. Na tem področju sta bila tako s svojimi izdajami kot tudi z uredniškim delom zelo dejavna zlasti Robert Titan Felix in Lučka Zorko.
  3. Pomembno središče predstavlja tudi Študentska založba v Ljubljani, ki je doslej objavila več pesniških zbirk Aleša Štegra (*Protuberance*, 1999; *Knjiga reči*, 2005; *Knjiga teles*, 2010) in eno pesniško zbirko Davida Bedrača (*Tvoj nakupovalni voziček*, 2014). Knjižna zbirka Beletrina predstavlja enega od vrhov sodobne literarne produkcije, tako tudi na področju lirike.
  4. Literarno-umetniško društvo Literatura (LUD) zajema širše področje kulturnega delovanja, liriko pa je v tem kontekstu mogoče brati tako v reviji *Literatura* kot na njihovem spletnem portalu. Slednji omogoča tudi objave del najmlajših uveljavljenih pesnikov, pomembne pa so še knjižne izdaje društva. S temi se v uredniški vlogi (zbirka *Prišleki*) pojavlja Andrej Hočevar, ki ga lahko večkrat zasledimo tudi v vlogi avtorja (esejev, družbenih in kulturnih polemik, kritik), sicer pa objavlja tudi avtorsko poezijo. V reviji in na spletu najdemo v nekaterih preteklih izdajah še pesmi Davida Bedrača, Petre Kolmančič, Aleša Štegra in Lučke Zorko.
  5. Velik pomen ima tudi Društvo slovenskih pisateljev, v katerem so ti pesniki in pesnice zadnja leta zelo aktivni – niso zanemarljivi društveni literarni večeri, literarne štipendije in morebitno ustvarjanje v tujini.

---

⁴ Zbornik je uredil David Bedrač. Njegova nadgradnja in logično nadaljevanje je zbornik *Nova kolekcija* (2008), ki ga je uredil Nino Flisar, zdaj urednik pri mariborski Založbi Pivec.

Med obravnavanimi pesniki najdemo na seznamu Andreja Hočevarja, Petro Kolmančič in Aleša Štegra.

6. Pomembnejši center delovanja predstavlja tudi Novo mesto, kjer ima osrednje mesto Založba Goga.⁵ Z njo so obravnavani avtorji v preteklosti sodelovali predvsem na ravni literarnih večerov in gostovanj.
7. Seveda pa se ti pesniki pojavljajo tudi v drugih središčih, kulturnih društvih in na odru več pesniških festivalov, ki so se izoblikovali v zadnjih letih. Med njimi zagotovo zavzema osrednje mesto festival Dnevi poezije in vina, ki ga je v Medani leta 1995 zasnoval pesnik Aleš Šteger, od leta 2010 pa poteka na Ptujju. Ta festival ima velik mednarodni ugled, na njem so se doslej zvrstila številna reprezentativna pesniška imena iz Slovenije in tujine. Med obravnavanimi avtorji zasledimo kot goste osrednjih pesniških večerov tudi Davida Bedrača, Andreja Hočevarja, Petro Kolmančič in Aleša Štegra. Izbor nekaterih pesmi omenjenih avtorjev najdemo tudi v spletni Stihoteki, v kateri so dodane še kratke predstavitve avtorjev in video posnetki nastopov z večernih branj. Med festivali, ki imajo prav tako pomembno mesto za delovanje obravnavanih pesnikov, je treba omeniti še Festival Pranger, Festival mlade literature Urška in Pesniško olimpijado.

Ob vsem naštetem pa ne morem mimo dejstva, da so ti avtorji zelo aktivni tudi na področju mednarodnih pesniških izmenjav, pri vodenju in oblikovanju literarnih večerov s starejšimi pesniškimi kolegi, da so vključeni v najrazličnejša kulturna društva in da sodelujejo pri snovanju slovenskega kulturnega programa tako na lokalnih ravneh kot tudi na ravni države. Mnogi izdajajo tudi priložnostne zbornike, almanaha, prirejajo literarne performanse, na katerih s poezijo združujejo še druge umetniške in izrazne medije; nekateri pa so tudi v uredništvih literarnih in drugih publikacij lokalnega značaja.

NEKATERE PREVLAJUJOČE SKUPNE ZNAČILNOSTI POETIK

Četudi se pojavlja ugotovitev, da je dana generacija poetično zelo razdrobljena oziroma »poetsko variabilna« (Novak Popov 2010: 180), je po drugi strani mogoče zaznati veliko prevladujočih značilnosti na vseh ravneh pesniških besedil.

---

⁵ Urednica za leposlovje je trenutno Ptujčanka Jelka Ciglencečki.

Zunanja zgradba

Pesmi so: a) nenaslovljene ali b) naslovljene, pri čemer je takoj opaziti, da naslovom ti avtorji ne pripisujejo večje vloge. Odločitev za nenaslovljene pesmi lahko razberemo iz nekaj intervjujev in pogovorov z obravnavanimi pesniki in pesnicami, ki za to navajajo različne vzroke, najpogostejši so: a) ustvarjalna »lenoba«, b) preveliko vsebinsko omejevanje bralca v izhodišču in c) »nepomembnost« naslovov.

Prav zadnja trditev se sklada z ugotovitvijo, zakaj so naslovi pesmi, tam, kjer so, praviloma sestavljeni iz ene besede do treh, daljše besedne zveze pa se pojavljajo redkeje.⁶ Prevladujejo naslovi samostalniškega tipa oziroma besedne zveze s samostalniškim jedrom, okrog katerega so najpogosteje pridevniki. Naslovi nas tako napeljejo k izrazni mlačnosti, celo občasni klišejskosti in spoznanju, da jim avtorji ne pripisuje večje vloge.

Pesmi lahko tudi glede kitic razporedimo v dve veliki skupini, in sicer v: a) kitično in b) nekitično zasnovane. Število kitic niha, a so po obsegu zelo dolge pesmi redke. Prav tako niha število verzov v posameznih kiticah, ki lahko obsegajo od enega verza pa tudi do več kot deset verzov, oziroma v pesmih, v katerih se lahko njihovo število giblje od enega samega pa do več deset. Tudi na področju obsega verza (števila besed, ki posamezni verz gradijo) opazimo nihanja, vendar je največ verzov v območju srednjega obsega (od štiri do osem besed); zelo kratki na eni strani in zelo dolgi na drugi pa so zastopani redkeje.

Pojavljajo se tudi nekateri likovni učinki, ki so lahko lokalnega značaja, torej omejeni le na kakšen verz ali dva, lahko pa se razširijo kar na celotno pesem. V nekaterih primerih lahko govorimo tudi o pravih likovnih pesmih. Med najpogostejšimi likovnimi učinki opazimo: a) zamike verzov (Pred kratkim sem; Felix 2001: 16), b) različne vrste črkovnih fontov in tipov tiska (*ciao, petruška, by-bye*; Kolmančič 2004: 37), c) uporabo simbolov z različnih znanstvenih področij (sic; Kolmančič 2004: 7), č) uporabo znakov, povezanih s spletnim in z računalniškim okoljem (SMS; Bedrač 2006: 81) ter d) vnašanje pravih likovnih prvin – npr. črt, pušic, zaporedij več kot treh pik (10 prošelj za lahko noč; Šteger 2013: 22–23) itd.

⁶ Izjema so pesmi v pesniški zbirki *Tvoj nakupovalni voziček* (Bedrač: 2014) in več posameznih pesmih Andreja Hočevarja ter Aleša Štegra.

Zunanji stil

To je tista komponenta vsake od poetik, znotraj katere tiči temeljna »ustvarjalna zadrega«. Ta izvira iz tesnobnega spoznanja, da je pesniški jezik skoraj docela izčrpan. Četudi bi lahko tako spoznanje vodilo v ustvarjalno resignacijo, je prav to v resnici temeljno izhodišče, motiv za pesnjenje, tista silnica torej, ki jih vodi k pisanju. Ob zavedanju, da je njihovo pesništvo neposredno povezano s preteklimi gibanji, smermi in obdobji, se ves čas »otepajo« prevelikega vpliva preteklih pesniških glasov.

Tako po eni strani gojijo pozitiven odnos do pesniških predhodnikov, po drugi strani pa ne želijo biti njihovi posnemovalci. V strahu pred kopiranjem se umikajo v polje »novega« pesniškega jezika, ki pa ga na drugi strani bremeni še problem jezikovne hermetičnosti. Tako gre za nenehno nihanje med dvema temeljnima silnicama staro–novo ter komunikativno–nekomunikativno.

Pri tem smo priča posebnemu jezikovnemu in stilnemu vitalizmu, ki ga določajo vsaj tri v vseh obravnavanih poetikah prisotne silnice: a) želja po revitaliziranem jeziku in zunanjem stilu, b) želja po odmikanju od starejših stilnih konceptov ali predelovanju le-teh v kontekstu parafraziranja in nekaterih intertekstualnih rešitev ter c) strah pred pretirano hermetičnostjo jezika v pesniških besedilih.

Pomemben vpliv na jezik in stil ima tudi dejstvo, da ta poezija nastaja v času intenzivnega razvoja spletnih, računalniških in drugih sodobnih tehnologij, katerih vpliv se ob stilnem področju kaže še na mnogih drugih.⁷

Zunanji stil je dinamičen in nakazuje veliko izvirnih rešitev. Te pesniki in pesnice dosegajo z izvirnimi, novimi prijemi ali pa nadgradnjami stilnih prvin predhodnih generacij. Veliko inovativnost tako opazimo na področju besednega stila, še posebej pomembni in odločilni pa sta metafora in sinestezija.

Pri metafori opazimo veliko novih in izvirnih rešitev, pri čemer so v slovenskem pesništvu že uporabljene metafore nadgrajene (Vonj tihega polja / me žene pod kovinske / solze, solze; Zorko 2004: 61). Pogosto pa gre za popolnoma nove različice le-teh, s čimer so primarni stilni arhetipi ali očitne intertekstualnosti včasih skoraj povsem zabrisane. Čeprav je metaforika

---

⁷ Npr. na ravni zunanje zgradbe (elementi spletnega jezika), na ravni socialnih zvrsti jezika, na vsebinski ravni itd.

območje številnih inovacij, pa ta le redko zaide v prostor hermetičnega in le v redkih primerih so zvočni učinki pred pomenskimi (Beseda ne, / Beseda / Le / Beseda / Preperela; Šteger 2013: 92). Inovativnost metafor oblikujejo tudi z nekaterimi novimi jezikovnimi elementi, npr. računalniškim in spletnim izrazoslovjem.

Pomembno vlogo imajo tudi sinestezije, s katerimi sledijo logiki bralca, ki pripada družbi intenzivnih in raznolikih dražljajev (Dolga slepa temnomodra noč te gleda; Kolmančič 2014: 14). Tako se oblikujejo številna sinestetična sredstva, ki se v več pesmih povezujejo celo v zaporedne sheme.

Med akumulacijskimi in ogovornimi figurami izstopajo številna izvorna kopičenja, brez- in mnogovezja, vzkliki ter retorična vprašanja. Med vidnejšimi so tudi razna iteracijska sredstva, ki vodijo v specifičen ritem (da so ponovno ... / da so ponovno ... / da so ponovno; Felix 2004: 35).

Če so zlasti starejša literarna obdobja, gibanja in smeri rimo velikokrat povzdigovala kot eno najpomembnejših sredstev, ki je imela pomembno vlogo tako v sferi zvočne estetike pesmi kot tudi čistega urejevalnega načela, ti avtorji do rime gojijo odklonilen odnos – kot da gre za nekaj izčrpanega, izrazno praznega, zato opazimo rimo le v redkih primerih. Največkrat je to v najzgodnejši fazi pesniškega razvoja posameznih avtorjev, v kasnejših obdobjih pa rimo docela opustijo. Pri vključevanju rime v najzgodnejših pesmih opazimo, da so nekatere izrazito klišejske, tradicionalne in nenadgrajene, spet po drugi strani pa je nakazana težnja po iskanju novih zvočnih ujemanj, ki jih oblikujejo z nekaterimi novimi izrazi oziroma pari besed. Poseben je pojav t. i. rime kot »fosila«, ki se – praviloma kot naključna notranja rima – pojavi nekje na sredini pesmi, čeprav za to ni posebnega vzroka (ki imajo vase vklesane terase; Bedrač 2006: 58). V takih primerih ta deluje kot nekaj, kar je sicer mogoče tu in tam uporabiti za doseganje izraznega naboja in inovacij, a gre po drugi strani za zelo izčrpano sredstvo, ki v sodobni poeziji nima več pravega mesta.

Pri analizi jezika z vidika socialnih zvrsti prevlada ugotovitev, da so avtorji skoraj povsem v območju slovenskega knjižnega jezika, do katerega gojijo odgovoren odnos. Ob slovenskem knjižnem jeziku tako manj uporabljajo tudi druge socialne zvrsti, z npr. vnašanjem tujk (Metastaze bližine: Kolmančič 2014: 52), vulgarizmov (se zrelo fukava do blaznega; Zorko 2004: 10) in podobno.

Zunanji ritem

Zunanji ritem je izpeljan na tri različne načine: a) ritem, temelječ na klasični metriki, b) ritem, značilen za pesem v prozi, in c) ritem v prostem verzu, pri čemer pogostost od prvega k tretjemu načinu narašča.

Če je zunanji ritem, ki temelji na klasični metriki, dokaj redek in spet bolj povezan zlasti s sonetom in z nekaterimi pesniškimi oblikami, ki jih ti avtorji gojijo v zgodnejših fazah pesništva, potem je ritem pesmi v prozi zelo pogost. Njegov potek določajo menjavanja poudarjenih in nepoudarjenih zlogov na način, ki je bližje razvezanim zvrstem besedil.

Gotovo pa je najpogostejši prosti verz, v katerem zaporedja poudarjenih in nepoudarjenih zlogov tečejo po načelih »naravnega« poteka, vendar pa globlja verzeološka analiza pokaže tudi, da v več pesmih istega avtorja prihaja do izrazitejšega kopičenja poudarjenih zlogov, spet na drugih so zaporedja nepoudarjenih zlogov pogostejša, in to po nekih shemah, značilnih za njegovo poetiko. Taka kopičenja prinašajo posebne zvočne učinke.

Notranja zgradba

V kontekstu notranje zgradbe se moramo ustaviti zlasti pri prevladujočih temah, ki jih tako ali drugače obravnavajo vsi pesniki in pesnice te skupine.

Pesništvo, pesnik in pesnjenje

Pesnik je vsakdanji človek z običajnimi eksistencialnimi vprašanji, tudi pesništvo je demitizirano, je nekaj povsem običajnega in življenjskega, le redko je predstavljeno kot visokoestetsko dejanje, povezano z enigmatičnimi, inspirativnimi silnicami. Gre za način komunikacije z jazom in s svetom, pri čemer je moč take komunikacije jasno predstavljena kot šibka, kot nekaj, kar večine ne zanima (glej, ognjemet iz zastonj besed; Bedrač 2014: 55). Posledično se v nekaterih od poetik dogodi celo pojmovanje, da je pesništvo neestetsko in neučinkovito jezikovno dejanje ali celo estetsko privzdignjeno psihologiziranje, izražanje lastne nemoči (Tvoje besede so / maša za blazne; Kolmančič 2004: 59). Za nekatere je pesništvo velika laž, estetska iluzija (Ali lahko zaupam tej pesmi; Hočevar 2005: 26), ki v današnjem času nima posebne vloge (Toliko besed, s katerimi se lahko le

ljubiš na postelji molka; Šteger 2013: 12) – lahko bi ga primerjali celo s slabo reklamo oziroma jezikovno manipulacijo s sabo in kolektivom, to pa lahko vodi tudi v nekatere motive avtodestruktivnosti.

Intelektualec

Tema intelektualca izhaja predvsem iz njegove eksistencialne obremenjenosti. Najprej gre za posameznika, ki nenehno hrepeni po znanju in informacijah, potem za človeka, ki mu znanje velikokrat ne prinaša drugega kot številna življenjska vprašanja, dvome, celo jasno potencirane bolečine (Tako pa moj um preveč vidi. / Vidi in ti govori: Etra med nama ni bilo nikoli. / Midva je relativno; Šteger 2013: 43). Pomemben pa je tudi socialni in družbeni vidik intelektualca, ki je skozi oči širšega kolektiva pogosto neuporaben; je nekdo, ki ne dela fizično, torej sploh ne dela. Ker se je tak posameznik znašel v sila neprijaznem času vsesplošne ekonomske, politične in družbene krize, je pod velikim vprašajem tudi njegov vsakdanji preživetveni vidik. Pogosto je brez službe, brez denarja, je večni iskalec zaposlitve, ki v družbi načeloma nima ustrezne pozicije in življenja dostojnega socialnega položaja. Ta tema se oblikuje na mnoge načine, pri tem pa prehaja od realističnih, preko komičnih in ironičnih dimenzij, vse do grotesknih.

Jezik

Tema jezika je sinonim za temo jezikovnega paradoksa. Če je jezik temeljno o(g)rodje pesniškega ustvarjanja, ena temeljnih teženj v pesništvu pa je tudi iskanje izvirnih rešitev v njem, potem je jasno, da jezik razpira prostor posebne bolečine in stresa. Ker so ga pretekle pesniške struje »iztrošile«, je opaziti »prenikanje v neizrekljivo in prepoznavanje omejitev jezika« (Novak Popov 2010: 180), zato je najti učinkovit in neklišejski jezik, izrazit ustvarjalni napor (... zato pa neprekinjena vrsta / kristaliziranih, nemočnih besed; Hočevnar 2007: 9). Po drugi strani pa prav ta želja po jezikovni inovaciji predstavlja eno osrednjih ustvarjalnih načel, ki prinaša igro z jezikom, iskanje novih jezikovnih leg in rešitev.

Posameznik v dvojini in posameznik kot bitje kolektiva

To tematsko področje zajema več podtem, med katerimi izstopajo tri, in sicer:

- posameznik kot bitje ustvarjalne izolacije in samote,
- posameznik kot družbeno angažiran in kritičen opazovalec kolektiva,
- posameznik kot bitje med ednino in ljubezensko-erotično dvojino.

Pesnjenje zahteva senzorno umiritev, slednje pa je mogoče le, kadar je pesnik »ločen« od drugih, ko postane opazovalec družbe, pri tem pa je kritičen in analitičen. Prav na teh mestih se lahko določena poetika pomakne v območje angažirane lirike, kajti » (p)esniki postajajo analitiki globalnih in lokalnih družbenih anomalij: materializma, potrošništva, kapitalskega izrabljanja človeških in naravnih virov, trgovine, prevlade videza, uspešnosti, odkritega in prikrita nasilja«. (Novak Popov 2010: 181)

Odnos subjekta do drugih se prav tako uresničuje na več načinov, med pomembnejšimi pa je gotovo vprašanje intimnega odnosa do drugega človeka, ki je lahko harmoničen, še pogosteje pa je nemiren,⁸ poln vprašanj in dvomov (In sva si nenadoma tako zelo blizu / da si mnogo dlje ne bi mogla biti; Bedrač 2010: 26). Tesno s tem je povezano tudi zelo pogosto izražanje z označevalci za različne dele telesa in organe (npr. usta, jezik, oči, prsti), s čimer se intimni odnos med dvema še nadgradi, mentalna raven pa prehaja na telesno in obratno (V tvoje telo: telo časa in telo prostora; Šteger 2013: 12).

Relativnost in občutek parcialnosti lastne resnice

Izpovedno izhodišče vsakega lirskega subjekta v tej liriki je gotovo zavedanje, kako majhen delež predstavlja njegova misel v širnem univerzumu. Iz tega izhaja, da je njegovo doživljanje omejeno, da je relativno in da je izpoved njegove resnice le mikrolelec (Straši me, kar pravi Bohr, / Da sem relativen tudi jaz; Šteger 2002: 73). Posledično lahko opazimo pogosto nihanje v razpoloženju lirskega subjekta, ki se na določenih mestih suvereno izpoveduje, postavlja celo v nadosebne lege, v območje, ko presega samega sebe in se mu zdi lastna izpoved dovolj zanimiva in široka tudi za druge, na drugi strani pa se srečujemo z mesti – teh je praviloma mnogo več – izraženega dvoma, nekakšnega nemira, ki izhaja iz take manjvrednosti in zavedanja omejenosti v izrekanju lastnih misli ter idej v odnosu do kolektiva.

---

⁸ Niso redki primeri ekstremnih afektivnih stanj pa tudi nekaterih deviantnih vzgibov v subjektu.

PREGLED POSAMEZNIH POETIK

Izpostavljene so značilnosti posameznih poetik obravnavanih štajerskih in prekmurskih pesnikov, rojenih po letu 1970, ki zadevajo področje notranje zgradbe, pri tem pa sem se osredinil na vprašanje tem in lirskega subjekta, saj ta najboljše pokažeta na specifikah posameznih pesniških glasov.

Poezija Davida Bedrača

Lirski subjekt je v prvi pesniški zbirki izrazito išoč, obremenjen s številnimi bivanjskimi vprašanji, ki jih želi pojasniti in nad njimi vzpostaviti kontrolo. Okolje in procese v sebi tako pogosto pojasnjuje skozi matematične in nekatere druge znanstvene principe. Vendar hitro pride do spoznanja, da v znanosti ne tičijo vsi odgovori, zato se že v drugi pesniški zbirki (*Poezija pomolov*) razvije značilen lirski subjekt, ki bi ga lahko poimenovali pesnik iskalec. Teža spoznanja, da je njegovo izrekanje relativno in omejeno na njemu lastno resnico, ga oddaljuje od občutka, da je mogoče razložiti temeljne življenjske koncepte. Če je znanost v njegovi zavesti sistem suhoparnih izjav, ki ji sveta in življenja ne uspe nikoli razložiti do konca, potem je pesniška umetnost bliže perfekciji, saj črpa iz spoznanja o neskončnosti, nedorečenosti – je torej nekaj, kar »zna« razložiti dejstvo, da življenju ni moč priti povsem do dna. Literatura si namreč ne dela iluzij o tem, da je mogoče vse objektivizirati in spraviti na skupni imenovalac absolutnega.

Lirski subjekt pogosto opazuje sebe in okolje, s čimer se postopoma tvori primarno tematsko polje, pri tem pa se gradi še koncept vzporednega subjekta, ki prvega nenehno analizira. Tako se razpre vzporedno tematsko polje, ki postane kasneje večkrat celo primarno: pesnik oziroma pesnjenje. V drugi pesniški zbirki se tako pesem utelesi v žensko, saj je v ospredju raziskovanje intimnega ozračja pesmi (ženske). Izpostavljeni sta temi ljubezen in erotika, ki sicer ostajata stalnici tudi v nekaterih nadaljnjih pesniških zbirkah (*Tanka molčanja*).

Želja po zajetju bistva življenja se nadaljuje tudi, ko se njegov pogled iz notranjega povsem preseli v zunanjega, ki ga izvede skozi »lomljenje šip« (*Pesmi iz šipe*; Bedrač 2006), vendar ponovno razočarano ugotavlja, da se temeljnih življenjskih procesov ne da zajeti v fizikalne in matematične mere (*Centimetri sveta*, Bedrač 2010) ter da je absolutnost in očarljivost življenja mogoče enaciti le z enigmatično močjo poezije (Ker sem odkril,

/ da so verzi povsod; Bedrač 2006: 13). Čeprav tako na več mestih subjekt daje slutiti, da se je pomiril z razumevanjem lastnega pesniškega postopka in magijo ustvarjanja (*Prva pesem*; Bedrač 2006: 9 | *Alarm*; Bedrač 2010: 7), ostaja ukvarjanje s tem njegovo osrednje ustvarjalno vprašanje.

Táko nihanje med molkom in besedo se uresničuje v zbirki *Tanka molčanja*, kjer stopi v ospredje tudi bitka za »novi« jeziki, odločanje o tem, s čim pove pesnik več – s tišino ali z besedo. Nihanje oziroma dvojnost pa lahko zasledimo tudi sicer na celotni črti opusa; eno predstavljajo pesmi z intimistično vsebino, ki se poglobljajo v pesnika in pesnjenje, drugo predstavlja linija, na kateri se subjekt vse bolj hlastno ukvarja z grobo zunanjo stvarnostjo (*Centimetri sveta*).

To še najbolj pride do izraza v angažirani liriki potrošništva (*Tvoj nakupovalni voziček*), kjer se subjekt – pesnik znajde v zadušljivih (ne)prostorih, ki so namenjeni zgolj surovemu trgovanju. Na tem mestu je človek zmeden, histeričen, razčlovečen; v ospredje vstopi posebna govorica trgovin in vsega, kar le-te sestavlja (npr. blagajn, tekočih stopnic itd.). Lirski subjekt preide v stanje bolester kritičnosti, opazen pa je tudi hud razkol med njim – pesnikom in pojmovanjem nekaterih procesov v širši družbi, ki jih dojema kot podle, nečloveške, mesarsko kapitalistične in sploh izven koncepta človeškega:

*»Kdo bo ljubil tvoje robove,
ko se bodo poenotili z robovi trgovine,
ko boš dal nekaj v vrečko,
ko bo tebe nekaj dalo v vrečko
in ko bo ta vrečka v tisti drugi vrečki?*

*Veš, kar misliš, da je vesolje,
je le temna nakupovalna vrečka,
in vsi živimo v njenem črnem polivinilu,
na katerem utripujejo gratis zvezdice.» (Bedrač 2014: 92–93)*

Poezija Roberta Titana Felixa

Lirski subjekt, ki je pripadnik današnje dobe in sedanjega časa, odgovore za svojo bit in bivanje išče v zgodovini. Brska in raziskuje po vsebinah iz mitologije, religije in širše preteklosti (Ker vse so že nekoč nekje dorekli; Titan Felix 1994: 30). Preteklost dojema kot sistem dodelanih shem in vzorcev, ki jih lahko uporabimo in se iz njih kaj naučimo tudi v današnjem svetu. Pri tem komunicira tudi s pesniško preteklostjo – Arthurjem Rim-

baudom, Paulom Verlainom, Stéphanom Mallarméjem (Pisma; Titan Felix 1994: 29–31), pogloblja pa se tudi v poganske kulture in tradicije, v krščansko in židovsko izročilo; celo grško mitologijo subjekt hlastno raziskuje in v njej išče primerjave in rešitve za današnje razmere.

A ne gre le za preverjanje mitov, temveč za nadgradnje, časovne transformacije in posledične aktualizacije. Subjekt skozi izkušnje preteklosti pojasnjuje lastne eksistenčne zagate v sedanjosti, saj gre za posameznika, ki ga močno zaznamuje pojem filozofije relativnosti. Bega ga tudi spoznanje, da je vse znanje o zgodovini, iz katere se je sicer vredno učiti, lahko zgolj parcialni konstrukt, ki omogoča ogromno individualne manipulacije in osebne interpretacije.

Nič drugače ni z verskimi in filozofskimi idejami. Še hujše pa je spoznanje, da so se tudi v preteklosti spraševali o precej podobnih stvareh, da je subjekt preteklosti v osnovi precej podoben subjektu sedanjosti, kar ga napeljuje k misli o nekaterih večnih, absolutnih vprašanih človeške eksistence:

*»To življenje je nastalo naključno.
To življenje bo naključno postrgala smrt,
pa vendar ne zmorem, da ne bi vsaj poskušal,
da bi sprejel svojo res edino danost, biti na dvoje,
pa vendar ne zmorem, da se ne bi mučil
z blodnjami v mapah: pa vendar ne bo ostalo
nedokončano, kot da ne bi vedel, da ni moč drugače,
da mora napisano, da mora življenje, da mora vse
ostati nedokončano, da mora ostati na pol.« (Felix 2001: 26)*

Prehod med obema časovnima konceptoma, ki igra vlogo nekakšnega časovnega stroja, so zato pogosto sanje. Od tod vznika tudi dejstvo, da subjekt omenja nekatere osrednje evropske simboliste. Sanjski svetovi so dovolj trdni, a tudi dovolj ohlapni in oddaljeni, da omogočajo reinterpretacijo starih mitov in zgodovinskih vsebin. V te prostore pogosto vstopajo angeli in druga bitja vzporednih resnic, ki so nemalokrat tudi v funkciji močnih simbolov, projekcije tukajšnje realnosti torej. Tako je treba vse situacije v pesmih razumeti kot sanjske in simbolne, obenem pa kot projekcijo tukajšnje resnice. Subjekt je tako povezovalec obeh resnic in svetov, je medij, skozi katerega se na koncu vse duhovno formira v pesem.

Pesniško ustvarjanje enači tudi s težo bivanja, in sicer kot posebno poslanstvo, katerega končni cilj ni docela jasen (Čemu še jaz kljubujem do brotljivo // davni? Kdo so, ki so mi zvarili / strupeni zwarek, zategnili zanko? / Iz globočin so se izgrebli vzdih: / Ki smo bili! Ki pridejo za tabo!;

Titan Felix 1994: 56), tudi funkcija tega je zabrisana. Kot je pesništvo moč razumeti na način nekega »prekletstva«, je tudi interpretacija bivanja lahko podobna kategorija (Ena sama je groza, ta groza je: biti; Titan Felix 2001: 40). Subjekt se v tem najbolj boji minljivosti in lastne neizvirnosti. Večkrat ponavlja, da je zgolj eden od številnih, ponavljajoč se subjekt, celo reinkarnirani posnetek nekoga od prej (Sem bil v tebi spočet, glas drugega; Titan Felix 2001: 40). A kompleksnim spoznanjem navkljub ne pristane na ustvarjalno resignacijo, pač pa se loti napornega iskanja lastne pesniške izpovedi. Tega oblikuje po formuli obujanja preteklega z vzorci »novega« pesniškega jezika.

Poezija Andreja Hočevarja

Lirski subjekt je posameznik odprtih čutov, v stanju nenehne pripravljenosti (budnosti) – posledično je zanj pogosto sinestetično kopičenje in interpretiranje raznih dražljajev.

V prvi vrsti se uresničuje kot pesnik, intelektualec, umetnik in razmišljevalec, ki izhaja iz vzgiba ustvarjalne samote (tukaj nihče nikoli ne pozabi, / kako je zares sam; Hočevar 2002: 17). Samota je zanj nuja, ki je predstavljena kot dvojno načelo: načelo življenja (ustvarjanja) in načelo smrti (tišine). Iz samote se namreč poraja strah pred smrtjo, a proti temu postavi energijo ustvarjanja, s katero doživlja svoja notranja kot tudi vsa zunanja izkustva.

Pomemben vidik v kasnejših pesniških zbirkah predstavlja tudi odmik od svoje duševne substance, to pa mu omogoča objektivnejšo analizo sebe, sočloveka, družbe in jezika. Subjekt »analizira« lastne duševne procese, pri tem pa ga zanimajo tudi druge dimenzije uresničevanja resnice: sanje, spomini, empatija in jezik.

Razmišlja o pesnjenju in jeziku ter spoznava, da četudi so pesniki preteklih generacij jezikovno polje že dodobra izčrpali, še obstaja smisel poezije. Tako smo priča nihajni igri med občutkom pesniške nemoči ali celo popolne izpovedne praznine (... zato pa neprekinjena vrsta / kristaliziranih, nemočnih besed; Hočevar 2007: 9) in vzhičenostjo nad jezikom, ki se poraja iz procesa revitalizacije.

Postopoma se subjekt umiri, a ga zmeraj znova pestijo nasilni »vdori« drugih ljudi, njihovih pogledov in resnic, s katerimi se v duhu zadušljivega eksistencializma včasih ne zna kosati. Vzporedno s tem pa se dogaja še en zanimiv proces, saj subjekt, v želji, da ne bi bil on tisti, ki nasilno

vstopa v prostore drugih, včasih namerno zabrisuje svojo podobo, esenco in osebnost. Gre za specifično težnjo k mentalni in fizični poroznosti, stanju, ko je subjekt sicer še navzoč, a povsem zamaknjen vase. Le najbolj močni prenosi agresije ga lahko zmotijo pri tem, drugače pa ostaja zaprt v bivanjsko lupino:

*»Ne vem, zakaj nekateri živimo
svoje življenje kot življenje nekoga
drugega. Zato si ne delam seznamov
najljubših komadov, ljudi, filmov ali knjig.
Ne vem, katera je moja najljubša
nadaljevanka. In ne vem, zakaj so nekateri
vedno tako jebeno napeti, da sem potem
napet še jaz in začnem težiti svoji ženi
in je sploh vse bedno in brezizhodno
in nekam povsem običajno. Zadovoljen sem,
da vem vsaj to, kateri je bil najljubši del
te in te nadaljevanke mojega brata.
Kar izberemo, izgubi vrednost. In četudi bi
verjel v najljubše stvari, najbrž ne bi znal
izbrati, tako kot mi je takrat poleti
tik pred vrnitvijo v dolino prvič
in enkrat za vselej uspelo izbrati
svojo edino, potrpežljivo ženo.« (Hočevar 2013: LUD literatura.
Dostopno: www.ludliteratura.si/branje/seznam/hocevar)*

Poezija Petre Kolmančič

Lirski subjekt je posameznica, ki je s svojim intelektom in miselno širino »trn v peti« kolektivu, v katerem mora preživeti. Temeljno prapočelo njene eksistence je pogosto konflikt, iz katerega se nato razrašča vase in v okolje. Do sebe (in tudi drugih) pristopa analitično, po plasteh in slojih, tako dojema tudi pesnjenje – kot besedno in estetsko analizo, ki je obsojeno na individualizem in zatišje (... se bo prevedel tvoj današnji samotni šepet; Kolmančič 2004: 11). Pesnjenje je neke vrste dnevniško-dokumentarni zapis življenjskih vzponov in padcev.

Subjekt včasih izpoveduje ljubezen v naturalistični maniri, na surov način (biti moram ženska in pol in psica; Kolmančič 2004: 35), šele v zadnji pesniški zbirki se to umiri. A njena izpoved ostaja brezkompromisna, pri tem pa je zaznati tudi obremenjenost z vseprisotnim minevanjem (da ljubim tisto, / kar mi že v prihodu odhaja; Kolmančič 2004: 35) in logiko smrti.

Močno poudarjena je tudi ideja o parcialni resnici, ki je sicer pripravljena na vstopu drugih resnic (še zlasti v odnosu z moškim), a sledi spoznanje, da je taka celovitost enega z drugim (vsemi) praktično nemogoča. Subjekt se tako pogosto preseli v fantazijske svetove (Naj pride; Kolmančič 2004: 19), moškega⁹ pa občasno celo izenači s pesmijo in njenimi elementarnimi deli (kmalu naj pride s svojimi lepimi koraki / v črke mojih besed; Kolmančič 2004: 19).

V zadnji pesniški zbirki (*P(l)ast za p(l)astjo*), ki je tudi časovno precej oddaljena od predhodne pesniške zbirke, se lirski subjekt tako še najbolj ukvarja prav s temo odnosa med moškim in žensko. Tega obrača in oblikuje v vse mogoče smeri. Po eni strani gre za njo, ki v njem vidi pesem in moško muzo, po drugi se situacija sprevrže tudi v obratno smer – ko je ona pesem, telo, zbir črk, ki ga on bere. A najpomembnejša komponenta je s postmodernizmom običajno povezana logika palimpsestnosti, plastenja oziroma tehnike »čebule«, ki jo avtorica nadgradi in z njo preide tudi na vsebinsko raven:

*»Kot mirna prostrana pokrajina prihaja ta moški k tebi.
Počasi, a suvereno prodira v prostore,
kjer si jaslice mehko postlala
svojim najbolj ranljivim pošastim.
Prihaja kot moški, ki ve zate, žensko.
Prebira te tam, kjer te ni še nihče izgovoril.
In ti mu odgrinjaš odeje, zastrta;
odgrinjaš mu sebe, p(l)ast za p(l)astjo.« (Kolmančič 2014: 60)*

Poezija Aleša Štegra

Lirski subjekt je v zgodnejših delih mlad pesnik, ki se pri svojem ustvarjanju srečuje z dvojnostjo – poezija je prostor jezikovne igre in novih rešitev, a je tudi komunikacija s preteklimi pesniškimi glasovi (npr. s Strnišem, Šalamunom, Kavafisom, Pazom itd.), »razčiščevanje« z njimi, saj pesnik ugotavlja, da brez njih ne gre (Si postal kdo drug kot ta, ki si ga ubil v / Granitni kocki svojega molka; Šteger 1995: 45). Tako se v njem oblikuje ustvarjalna bipolarnost, ki pa ne prehaja v pretenciozni krik. Umetniško tesnobo uspe povsem premakniti v nezavedno. Jezikovna izčrpanost in izgubljanje pomena poezije v družbi mu predstavljata vir novih razsežnosti.

⁹ Na ta način se obrne odnos pesnika in njegove muze, saj je tako središče navdiha moški.

Prav zato so pogost motiv usta, nič manj pogosta nista še motiva: beseda in prsti (roke). Usta predstavljajo uresničenje tistega notranjega, zatrtega krika, a tudi molka obenem, tisti del telesa torej, od koder prihajajo materializirani pesniški glasovi (npr. med recitacijo); prav skoznje namreč subjektu uspe »združiti intelektualizirajočo zavest o misteriju sveta – jezika in neposrednejšo emotivno izkušnjo (M. Kos 2007: 263)«. Prsti (roke) pa so tisti (tiste), ki pišejo in so tesno zvezani (zvezane) s fizičnim zapisom pesmi.

Ta občutja od prve izdane pesniške zbirke (*Šahovnice ur*) le potencira. Z vsako zbirko bolj išče odgovore na vprašanja o pesništvu in jeziku ter pomenu lastnega ustvarjalnega početja. Vprašanje hitro sproži odgovor (Vprašanje je prišlo do odgovora. / Ne smeš pozabiti nase, če želiš / Ostati ti in pozabiti jaz, je rekel odgovor; Šteger 1997: 39) in pesniško materijo postoveti s pesmijo samo, to pa ima za posledico poseben odnos do pisanja. Tega sicer dojema z odgovornostjo do sebe in nenazadnje tudi bralcev, a je poezija v prvi vrsti tudi igra jezika, sproščena analiza lastnih pesniških postopkov (Ali misliš, da si na tej točki te pesmi pesem že ti; Šteger 1997: 38).

V vsaki naslednji pesniški zbirki bolj je poudarjeno tudi groteskno spoznanje o relativnosti vsega (Straši me, kar pravi Bohr, / Da sem relativen tudi jaz; Šteger 2002: 73), pod velikim vprašanjem pa se tako vse bolj nahajajo tudi komunikacijske veščine pesnika in pesmi z drugimi subjekti. Subjekt se posledično sooča z »majhnostjo« lastne resnice, miselnost širše mase pa mu neredko povzroča notranje konflikte (Zakaj ljudje, namesto da bi živeli od logike, / Slepo sledijo svojemu črnemu srcu?; Šteger 2002: 72). Tu se subjekt nenadoma spopada z racionalno-emotivno, skoraj romantično razdvojenostjo, hudo tesnobo, s položajem enega proti kolektivu. A poezija je tudi nekakšna magija besed, ki je še kako nujna in potrebna tudi v sedanjem času, saj gre za posebno »obliko dokumentiranja prostora in časa« (o tem Alojz Ihan v Šteger 2002: 95–109) – pritičejo pa ji samotnost, ustvarjalna izolacija in komunikacijska relativnost:

»S sabo v dvoje.

Dvakrat sam.

Enkrat osamljen.

Dvojni nikamor.

Čeprav skozi mesta.

Čeprav skozi leta.

Dvojina nikogar.

Kam je šlo, ko več ni šlo?

Kam odšlo, ko je obstalo?

*Enkrat osamljen.
Iz sebe zastavljen.
V samoto, ki vstopa vštric.*

*Sam s sabo v dvoje.
Tiho na tuje.
In potem čisto, čisto sam.» (Šteger 2010: 19)*

Da bi ta občutek relativnosti uspel pretvoriti v neko vsaj približno »resnico« kolektiva, za kontrolne točke komunikacije uporabi predmete iz vsakdanjega življenja, potem pa poskuša v njih in skoznje združevati različne izkušnje (*Knjiga reči*). Subjekt postane matematično polje, seštevek raznolikih izkušenj. Taka shizoidna pozicija omogoča občutek, da ima subjekt pesnik pod nadzorom vse, kar mestoma vodi v nadsubjekt, ki omogoča kozmični položaj. To se še zlasti potrjuje, kadar se subjekt izpoveduje skozi totalni zaimek (vse njegove rane; Šteger 2002: 30; Ves čas ti govori; Šteger 2005: 69) – kot da bi s tem presegel prej omenjeno grozečo parcialnost vsega.

Poezija Lučke Zorko

Lirski subjekt skozi poudarjeno biološko izhodišče bivanja, za katerega je značilen pogled na človeka kot na spoj kosti, mišic in drugih organov, poskuša najti čim več pojasnil zase in za soljudi. Posledično je v teh pesmih poudarjena dualnost med telesnim in duhovnim (*Čuteči duh / je obstal v gmoti črevesja*; Zorko 2001: 39), pri čemer subjektu telo predstavlja nekaj manjvrednega, nekaj, kar je moč »reciklirati«, tisto višje, kar zadovoljuje globlje bivanjske smotre, pa prinaša duhovna plast človeka.

V duhu se tako pogosto pojavlja bridka hrepenenjska izkušnja skozi spomin na otroštvo, v katerem je bilo vse lažje. Še pomembnejše pa je jasno izraženo razočaranje nad vsiljivostjo drugih s svojo resnico, ki želijo ubiti njeno individualnost (*Pa to ni res, vsi me učijo / neke bedaste, višje modrosti, / vsi delajo neke pakete / iz čisto nepomembnih stvari*; Zorko 2001: 32).

Pri tem pa se pojavi še obraten problem – nje v odnosu do drugih. Spoznava namreč, da je sočlovek v resnici najbolj oddaljena kategorija in da je njegova telesna bližina obenem obratno sorazmerna z duševno bližino. Tako se, v zadregi in brezupu, raje obrne k praelementom, še zlasti zemlji in naravi, ki jim je mnogo bliže:

»Zemlja.
Čutim njeno srce
v svojem.
Dotikam se
toplega kožuha srne.
V žilah mi šumijo gozdovi.
Pod kožo mi utriplje
petje škržatov.
Do bolečine me prežema
sladka bližina s svetovi.
Samo človek je tisti,
ki se ga ne morem dotakniti,
ker je preblizu,
da bi čutila njegov svet v sebi.« (Zorko 2006: 73)

Ob širših bivanjskih vprašanjih in približevanjih–oddaljevanjih s sočlovekom je tako v ospredju še najbolj vprašanje odnosa z moškim. Pri tem je neposredna in ustvarjalno sproščena. Do erotike in ljubezni goji širok razpon občutij, ki jih tudi uresničuje in pojmuje na mnoge načine, in sicer kot: a) nežnost (Nekaj tako nežnega / tako vročega / buta ob moje zategle zidove; Zorko 2001: 25), b) vznesenost (ko se zaljubljenim / ustavijo peščne ure; Zorko 2006:), c) nagonsko ujetost (Ljubezen ta hudobni okupator; Zorko 2004: 40), č) mesenost (Ne popusti orgazmu; Zorko 2006: 44) in d) emocionalno avtodestruktivnost (Hočem da me zadaviš z jezikom; Zorko 2001: 25).

Ob vsem tem pa se vzporedno analizira, samoizprašuje in brska po svoji duševnosti ter duševnosti drugih, četudi gre za oddaljene, nedosegljive kategorije. Na teh mestih se tako pojavljajo pesmi, ki so v celoti ali v kakem od svojih segmentov izrazito družbeno angažirane (banka na zgubi in gore telefonskih števil – / to nas priganja, da se bojujemo / z vprašanjem eksistence / in da plačujemo mastne denarce / za neke nadomestke za svobodo; Zorko 2001: 32). Kritično držo vzpostavlja subjekt tudi do nekaterih religioznih in drugih občebivanjskih vprašanj.

Redkeje pa se subjekt opredeljuje do poezije in jezika. Gre za preprosto predajanje ustvarjanju, pisanju lirike, vendar ne v kakem hedonističnem smislu, pač pa pri tem do sebe pogosto pristopa psihoanalitično. Tako nam prav na takih mestih pojasni, kaj zanjo predstavlja poezija – namreč: ne toliko uživaštva ob pisanju, kolikor bolj občutka neke eksistencialne svobode, ko lahko pobegne za jezik, torej v tisto sfero, kjer besed več ni in je poezija najbližje svojemu zelenemu finalu (In ždim ujeta v svobodi / in se smehljam z usti za katerimi / ni več jezika; Zorko 2004: 55).

ZAKLJUČEK

Pesniki, rojeni po letu 1970, predstavljajo vse pomembnejšo skupino ustvarjalcev v ožjem in širšem slovenskem kulturnem prostoru. Pomemben delež pri razvoju naj sodobnejših pesniških usmeritev na Slovenskem predstavljajo tudi nekateri osrednji štajerski in prekmurski pesniki, ki so že dodobra zaznamovali slovensko pesniško sceno. Njihovo ustvarjanje lahko spremljamo v kontekstu več kulturnih središč, področja njihovega delovanja pa so običajno še mnogo širša (mentorstvo, urednikovanje, vodenje festivalov ter literarnih večerov itd.).

Za njihovo poezijo pogosto vlada prepričanje, da je nagnjena k drži izrazite avtopooetičnosti in individualizma, vendar se pri natančni analizi in primerjavi posameznih poetik izkaže, da je med njimi veliko sorodnosti in podobnosti, ki se pokažejo na vseh ravneh pesniških besedil.

Na ravni zunanje zgradbe izstopajo zlasti kratki naslovi in številni likovni učinki. Raven stila zaznamuje bogastvo stilnih sredstev, s katerimi se poskušajo rešiti iz temeljne ustvarjalne zagate, nastale zaradi želje po jezikovni in stilni inovaciji na eni strani ter strahu pred ponavljanjem in hermetičnostjo na drugi. Še zlasti pomembno je vprašanje metafore, sinestezije in rime.

Na ravni notranje zgradbe je še posebej pomembno vprašanje motivov in tem, ki po eni plati pokažejo na mnoge sorodnosti in številne skupne idejne težnje, so pa po drugi strani tudi območje izraženih razlik in specifik. Slednje se tako še najbolj pokaže pri analizi vloge lirskega subjekta.

VIRI

David Bedrač, 1998: *Neskončnost*. Ptuj.

David Bedrač, 2002: *Poezija pomolov*. Maribor: Litera.

David Bedrač, 2006: *Pesmi iz šipe*. Ptuj: UD Stara steklarska.

David Bedrač, 2010: *Centimetri sveta*. Maribor: Litera.

David Bedrač, 2013: *Tanka molčanja*. Ptuj: Itadakimasu.

David Bedrač, 2014: *Tvoj nakupovalni voziček*. Ljubljana: Beletrina.

Robert Titan Feliks, 1993: *Pesem o dotiku*. Murska Sobota: Septima.

Robert Titan Feliks, 1994: *Magnifikat*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Robert Titan Feliks, 1997: *Benedictus: psalmi*. Murska Sobota: Pomurska založba.

- Robert Titan Feliks, 2001: *Knjiga o razbitem času*. Grosuplje: Mondena.
- Andrej Hočevnar, 2002: *Vračanja*. Ljubljana: Center za slovensko književnost.
- Andrej Hočevnar, 2005: *Ribe in obzornice*. Maribor: Litera.
- Andrej Hočevnar, 2007: *Pesmi o koscih in podobnostih*. Ljubljana: LUD Literatura.
- Andrej Hočevnar, 2009: *Privajanje na svetlobo*. Ljubljana: LUD Literatura.
- Petra Kolmančič, 1994: *Luknja*. Pesnica: Frontier ZKO.
- Petra Kolmančič, 1995: *Šus v glavo*. Pesnica: Frontier, ZKO Pesnica.
- Petra Kolmančič, 1999: *Slina*. Pesnica: Frontier ZKD.
- Petra Kolmančič, 2004: *Uvod v poželenje*. Maribor: Subkulturni azil, zavod za umetniško produkcijo in založništvo.
- Petra Kolmančič, 2014: *P(l)ast za p(l)astjo*. Maribor: Založba Pivec.
- Matevž Kos, 2007: *Študije o fragmentih*. Ljubljana: LUD Literatura.
- Irena Novak Popov, 2010: *Mlada slovenska poezija zadnjega desetletja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 179–185.
- Aleš Šteger, 1995: *Šahovnice ur*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Aleš Šteger, 1997: *Kašmir*. Ljubljana: Nova revija.
- Aleš Šteger, 1999: *Protuberance*. Ljubljana: Študentska založba Beletrina.
- Aleš Šteger, 2005: *Knjiga reči*. Ljubljana: Študentska založba Beletrina.
- Aleš Šteger, 2010: *Knjiga teles*. Ljubljana: Študentska založba Beletrina.
- Aleš Šteger, 2013: *Arhiv*. Ptuj: Itadakimasu.
- Lučka Zorko, 2001: *Reciklaža kosti*. Murska Sobota: Mladinski informativni in kulturni klub.
- Lučka Zorko, 2004: *Obdukcija srca: knjiga o razmladičenju*. Murska Sobota: ZKD.
- Lučka Zorko, 2006: *Karavana*. Murska Sobota: Zveza kulturnih društev.
- Lučka Zorko, 2011: *Vreščече čeri*. Maribor: Litera.

LITERATURA

- Milica G. Antić idr. 2010: *Sodobna slovenska književnost (1980–2010)*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- David Bedrač, 2004: *Rad sem hodil tja gor in mislil na robu obrobne misli: poskus označitve najmlajše pesniške generacije na Slovenskem*. Ljubljana: Mentor, 25/5, 51–59.
- David Bedrač, 2007: *Brez uteži*. Ljubljana: JSKD; Mentor.
- David Bedrač, 2011: *Poezija v ostenjih današnjega časa*. Mentor 32/4, 55–66.

David Bedrač: *Mariborski luft diši po poeziji*. Ljubljana: Airbeletrina, 2014. Dostopno: <http://www.airbeletrina.si/clanek/mariborski-luft-disi-po-poeziji>.

David Bedrač: *Problem sodobne slovenske lirike v osnovni šoli*. Ljubljana: Airbeletrina, 2014. Dostopno: <http://www.airbeletrina.si/clanek/problem-sodobne-slovenske-lirike-v-osnovni-soli>

David Bedrač, 2002: *Razvoj poezije Jurija Hudolina na ozadju postmodernizma*. Maribor: Pedagoška fakulteta Maribor.

David Bedrač, 2007: *Poezija kot igra energij*. Ljubljana: Mentor: 1–2, 66–67.

Tina Bilban, 2008: *Problem časa v sodobni slovenski poeziji*. Primerjalna književnost 31/2, 67–91.

Silvija Borovnik, 1996: *Humor in ironija v poeziji nekaterih sodobnih slovenskih pesnikov*. Maribor: Dom in svet, 163–173.

Dubravka Đurič, 2011: *Slovenska poezija, prešernovska struktura in politika pesniške forme*. Ljubljana: Primerjalna književnost, 34/1, 35–48.

Marko Juvan, 2006: *Literarna veda v rekonstrukciji*. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo.

Matjaž Kmecl, 1996: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Založba M&N.

Janko Kos, 1993: *Lirika*. Ljubljana: DZS.

Janko Kos, 1994: *Očrt literarne teorije*. Ljubljana: DZS.

Marjorie Perloff, 2009: *Wittgensteinova lestev – Pesniški jezik in čudnost vsakdanjega*. Ljubljana: Labirint.

Tanja Petrič: *Literatura: Od jebivetrstva do družbene kritike*. Pogledi.si. Dostopno: <http://www.pogledi.si/druzba/literatura-od-jebivetrstva-do-druzbene-kritike>

Mojca Pišek: *Bog dela sadni aranžma (David Bedrač: Centimetri sveta)*. Ljubljana: Dnevnik. Dostopno: <http://www.dnevnik.si/kultura/fokus/1042396250>, 2. 3. 2011.

Mojca Pišek: *Verzi hočejo samo proč, proč (Andrej Hočevar)*. Ljubljana: Devnik. Dostopno: <http://www.dnevnik.si/clanek/1042660873>.

Mojca Pišek: *U, jezik moj meč in ščit (Lučka Zorko)*. Ljubljana: Dnevnik. Dostopno: <http://www.dnevnik.si/clanek/1042660882>, 2. 6. 2003.

Irena Novak Popov, 1999/2000: *Slovenska poezija v devetdesetih letih*. Ljubljana: Jezik in slovstvo 45/4, 115–120.

Irena Novak Popov, 2003: *Refleksija pesniškega jezika v sodobni slovenski poeziji*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete.

Irena Novak Popov, 2003: *Sprehodi po slovenski poeziji*. Maribor: Litera.

Irena Novak Popov, 2013: *Sodobna slovenska poezija v literarni vedi*. Ljubljana: Slavistična revija, 1/2013, 60–75.

Irena Novak Popov, 2014: *Pesnik in glasbenik: skica sodobnih stičišč*. Ljubljana: Jezik in slovstvo. 1/2014. 3–19.

Denis Poniž, 1989: *Mlada slovenska poezija sedemdesetih in osemdesetih let*. Celovec: Mohorjeva družba.

Denis Poniž, 2001: *Slovenska lirika 1950–2000*. Ljubljana: Slovenska matica.

Denis Poniž, 2002: *Stoletje slovenske lirike 1900–2000*. Ljubljana, CZ.

Boris A. Novak, 2005: *Zven in pomen: študije o slovenskem pesniškem jeziku*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Tomo Virk, 2003: *Moderne metode literarne vede in njihove filozofsko teoretske osnove*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

SPLETNI DOSTOPI

<http://www.ludliteratura.si/branje/seznam/hocevar>

<http://www.stihoteka.com/sl/author/david-bedrac/>

<http://www.stihoteka.com/sl/author/robert-titan-felix/>

<http://www.stihoteka.com/sl/author/andrej-hocevar/>

<http://www.stihoteka.com/sl/author/petra-kolmancic/>

POETRY BY THE CENTRAL STYRIA AND PREKMURJE POETS BORN AFTER 1970

Summary

The treatise deals with poets born after 1970, whom researchers very often ascribe a distinct autopoetics, even though they share many similarities on all levels of their poetic texts. The article presents poetics of four Styria and Prekmurje poets (David Bedrač, Andrej Hočevar, Robert Titan Felix) and two female poets from these regions (Petra Kolmančič and Lučka Zorko), who have all published at least four individual books of poetry, they also asserted themselves in periodicals and they achieved a good deal of the literary critics' responses.

A short biography (birth year and place) is accompanied with titles and publishing years of the poetry collections. A broader cultural frames of their poetic creativity are added. The poets are introduced in many different roles, for they are generally not present in the society as just poets. Their cultural engagement is connected with the Maribor publishing house Litera, the Prekmurje collection *Separatio*, the collection *Beletrina* from Ljubljana, the Literary Arts Society *Literatura*, the Slovene Writers' Association, and some others. Their engagement in international poets' exchanges and their presence at different festivals (Days of Poetry and Wine/ Dnevi poezije in vina) are also of great importance.

The common features of their poetics are further on discussed on the level of the internal and the external form, but only some viewpoints, i.e. the elements that are crucial for the understanding, are stressed. Discussing the external form I concentrate on the external structure (titles, verses, stanzas, art effects), on the style (basic creative discomfort, the prevailing stylistic devices), and on the rhythm. In the context of the internal form I emphasise the internal structure – and mostly the prevailing themes.

Due to autopoetic specifics that are present in all six authors, I finally deal with each one of them individually, stressing the more important individual solutions on the level of the lyrical subject and the prevailing themes or motifs.

POESIE DER AUS ZENTRALSTEIERMARKE UND PREKMURJE STAMMENDEN DICHTER, DIE NACH 1970 GEBOREN SIND

Zusammenfassung

In der Abhandlung werden Dichter vorgestellt, die nach 1970 geboren sind und die von Forschern sehr oft als stark autopoetisch bezeichnet werden, obwohl sich doch zahlreiche Ähnlichkeiten auf allen Ebenen der dichterischen Texte aufweisen lassen. Im Artikel wird Poetik von vier aus der Steiermark und Prekmurje/Übermurgebiet stammenden Dichter (David Bedrač, Andrej Hočevár, Roberta Titan Felix) und zwei Dichterinnen aus diesen Regionen (Petra Kolmančič und Lučka Zorko) vorgestellt, die wenigstens vier eigenständige Gedichtbände herausgaben, die sich auch in der Magazinbellettristik etablierten und die einen gewissen Wiederhall der Literaturkritik erhielten.

Neben kurzer Biographie (Geburtsjahr und Geburtsort) werden noch Titeln und Erscheinungsjahre der Gedichtbände genannt, dann folgt noch ein breiterer Kulturrahmen der Aktivitäten dieser Autoren. Wir lernen sie in verschiedenen Rollen kennen, denn sie sind in der Öffentlichkeit in der Regel nicht als nur Dichter bekannt. Ihr kulturelles Engagement ist mit dem Mariborer/Marburger Verlag *Litera*, mit der Reihe *Separatio*, die in Prekmurje/im Übermurgebiet erscheint, mit der Ljubljanaer/Laibacher Reihe *Beletrina*, mit der Literatur- und Kunstgesellschaft *Literatura*, dem Verein slowenischer Dichter und einigen anderen Institutionen verbunden. Ihre Teilnahme an internationalen Dichteraustauschprogrammen und verschiedenen Festivals (z.B. Tage der Poesie und des Weines/Dnevi poezije in vina) ist auch von großer Bedeutung.

Bei den gemeinsamen Eigenschaften deren Poetik behandle ich auch die äußere und die innere Form, obwohl ich nur diejenigen Gesichtspunkte, die Elemente hervorhebe, die für das Verständnis bedeutender sind. Bei der äußeren Form beschreibe ich die äußere Struktur (Titel, Vers, Strophe, Kunsteffekte), den Stil (schöpferische Verlegenheit, prädominierende Stilmittel) und den Rhythmus. Im Kontext der inneren Form hebe ich die innere Struktur, vor allem die prädominierende Themen, hervor.

Wegen autopoetischer Spezifika, die jedoch allen sechs Dichtern eigen sind, beschäftige ich mich danach noch mit jedem/jeder Einzelnen und betone einige der wichtigsten individuellen Lösungen auf der Ebene des lyrischen Subjekts und der prädominierenden Themen bzw. Motive.